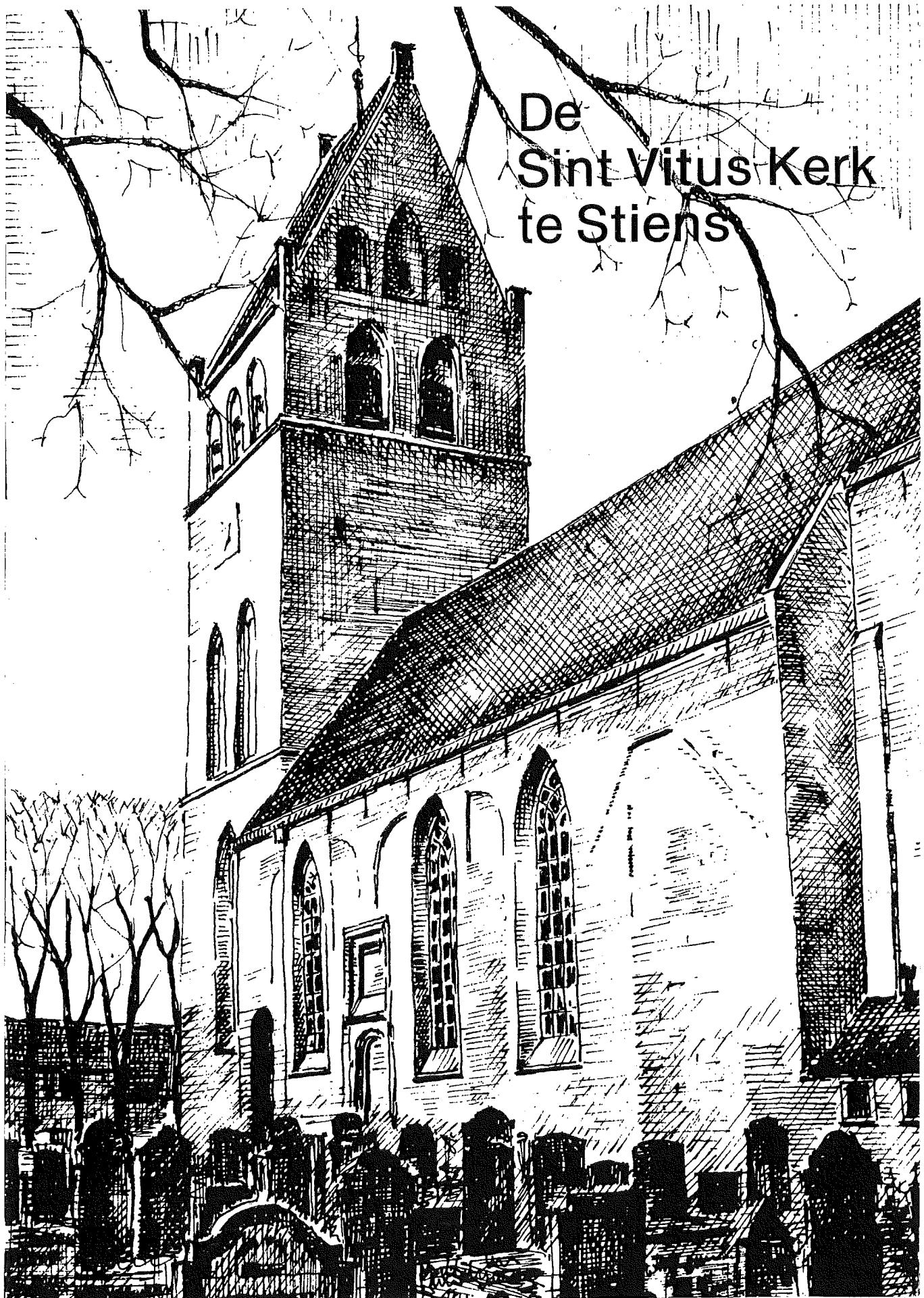

De
Sint Vitus Kerk
te Stiens

Stiens.

Het oude dorp Stiens heeft wel iets van het karakter van een Stins. De oude geschiedschrijvers zeggen van Steens. Voorheen de dorpsnaam Steens of Steensede genoemd, zo wordt gezegd in de oude provincie- en plaatsbeschrijvingen. In oude kerkelijke stukken staan ook de vormen Stienze en Ztense. Men nam het vroeger niet zo nauw met de spelling.

Stiens, een oud en voornaam dorp, was het voornaamste van het Noordelijk trimdeel van Leeuwarden en welvarend door zijn vruchtbare gronden, die in het Oudland (Aldlân) al in de Middeleeuwen, en later ook die van de ingepolderde Middelsee, de Nieuwlanden (Nylân).

Stiens lag eertijds aan de Middelsee op een hoge kwelderwal met terp. We mogen wel aannemen, dat hier zo'n 20 eeuwen geleden al boeren en vissers woonden. Dit laatste omdat de Middelsee langs het dorp, achter een soort van zeedijk lag. (Niet een zeedijk zoals wij die tegenwoordig kennen).

Stiens was eertijds een kapitaal dorp, met deftige renteniershuizen, (velen staan er nog) die hier omstreeks 1800 - 1850 gebouwd zijn.

Vele van deze woningen, in grotere getale dan elders op het platteland van Friesland aanwezig, staan langs de vaart, thans de verbrede hoofdweg. De oude dorpskom met eerbiedwaardige en trotse toren en kerk in haar hoog verheven en schilderachtig midden, herinnert nog aan het dorp Oldehove in lang vervlogen tijden, waarvan we als tweeling Stiens kunnen kenmerken.

Stiens vertegenwoordigt een type en bewaart in zijn midden het karakter der oudste Friese kleidorpen, beter en getrouwer dan vele andere.

Ook de oude kom en nieuwbouw zijn royaal gescheiden gebleven, wat het dorpskarakter ten goede komt.

Ook kerkelijk nam Stiens eertijds een belangrijke plaats in. Er was (en is) een grote kerk, waarschijnlijk hebben (het geslacht) de Burmania's een groot aandeel gehad aan de (op)bouw "optimmering" der kerk. Dat Stiens kerkelijk van betekenis was, blijkt ook uit het feit, dat er een seendgerecht was, een kerkelijk instituut in de Middeleeuwen.

Toen de geestelijkheid een veel groter aandeel had aan het recht en allerlei zaken, die thans als burgerlijk recht worden beschouwd, werden eertijds door de heren dekens en pastoors behandeld. In de dagen dat steden en grietenijen met elkaar overhoop lagen en daardoor twee landdagen werden gehouden, kwam het meermalen voor, dat plattelandsafgevaardigden hun samenkomsten hielden in Stiens en niet in Franeker of in Leeuwarden.

Zo kwam het, dat Stiens reeds eeuwen geleden een naam had onder de Friese dorpen.

Het had ook zijn "heerlijke huizen" en als zodanig wordt in alle opsommingen genoemd: Hayema State of Burmania State, vlak achter de kerk. De Burmania State is omstreeks 1757 afgebroken. In die zelfde tijd verdween ook Juckema State, gelegen op een in 1899 afgegraven terp, aan de weg naar Vrouwbuurt (de Hoge Herenweg). Dan was er nog de Unia State. Deze heeft gestaan waar de oude gereformeerde kerk en pastorie staan, afgebroken in 1822. Rinia State, aan de Lage Herenweg, afgebroken in 1807, is nog het best bewaard door een boerderij aan de weg naar Hyum. Dan nog de Petterhuister State aan de Petterhuisterweg. Aan de Stienservaart (ten zuiden van het oude dorp) het "Witte Huis".

Dan heeft in het eind van de 19e eeuw te Stiens zijn jeugd doorgebracht Piter Jelles Troelstra. Hij is te Stiens op school geweest en heeft hier zijn liefde voor Friesland en het Fries gekregen. Ook in de beginjaren 1900 is P. J. Troelstra meerdere malen terug geweest om er te kunnen genieten van rust en dorpsvrede. Zijn gedichten over "it âlde doarp" (het oude dorp) getuigen er van.

In de vorige eeuw werd er een landbouw-sociëteit opgericht te Stiens, terwijl in 1886 er een coöperatieve zuivelfabriek werd gebouwd. (in 1978 afgebroken, Leeuwarderweg).

In de 17e eeuw was er in Stiens een belangrijke voor- en najaarsmarkt, tevens een paardenmarkt.

Stiens kreeg in 1847 zijn verharde weg naar Leeuwarden, terwijl de weg naar Hallum tegelijkertijd werd verhard.

Sint Vitus Kerk, 12e eeuws.

Iets uit de geschiedenis.

Men veronderstelt dat de kerk, die gewijd was aan de (Heilige) Sint Vitus, reeds begin 12e eeuw gebouwd werd. De kerk is een gebouw met zware muren van tufsteen (waarbinnen gietwerk); vergroot plm. 1500 in baksteen, bestaande uit een schip en een smaller koor, vergroot en verhoogd. In 1912 werd het koor afgeschoten van de kerk.

De toren bestaat uit baksteen van (plm. 1400) hersteld in 1898 met een zadeldak.

De toren is versierd met spitsboognissen, waarin stijl- en tracerwerk, de galmgaten zijn met rondbogen gedekt. In de torenmuur is een wenteltrap.

In de tufstenen koortravee is nog een romaans venster; ook in een der oude sluitingszijden. Het schip heeft lisenen met rondboogvelden, waarin de kleine romaanse vensters zich nog aftekenen. De bogen en lisenen zijn geschonden door het aanbrengen van grote spitsboogvensters, vooral aan de zuidzijde. Deze is ook sterk hersteld met grote en kleine baksteen. In de noordmuur onder de rondboognissen twee bakstenen spitsbogen en een rondboog portaal. Tegen de laatste schiptravee, zowel aan de noord- als aan de zuidzijde, bevinden zich sporen van gewelfde aanbousels (te laag voor dwarsarmen).

Over het schip een houten gewelf, driepasvormig in dwarsdoorsnede, muurstijlen en geprofileerde sleutelstukken.

Voor de ingang van de kerk een altaarsteen, dienende als dorpel.

De Sint Vitus Kerk tijdens restauratie.

Op verzoek van de kerkvoogdij werd in november 1972 (na de novemberstorm die in geheel Nederland veel schade achterliet) een onderzoek ingesteld naar de leibedekking. Een dorpskerk zoals te Stiens, midden in het wijde landschap, omgeven door het dorp en hooggelegen, is uiteraard ten volle blootgesteld aan de krachten der natuur.

In maart 1973 werden brieven gezonden aan de officiële instanties met een voorstel voor algehele restauratie.

Op 1 augustus 1974 is men gestart met de 1e fase der restauratie.

Dak- en Kapwerk.

Gezien het tijdstip van aanvang, 1 augustus, was een snelle aanpak van het herstel van de dakvoet geboden, teneinde het door en door nat worden van hout- en muurwerk te beperken.

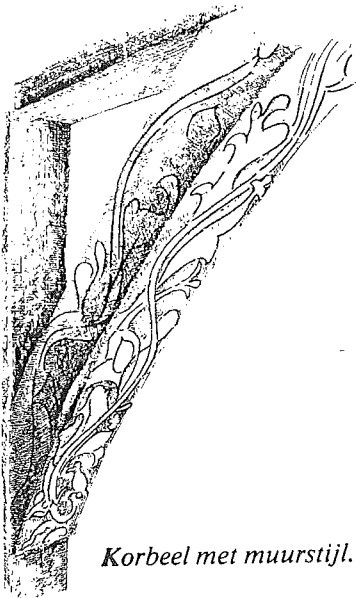
De Gevels.

De gevels vertoonden op bepaalde punten slechte gedeelten, o.a. vlak boven de grond, onder de ramen en ook de gevolgen van plaatselijke verzakkingen moesten worden hersteld.

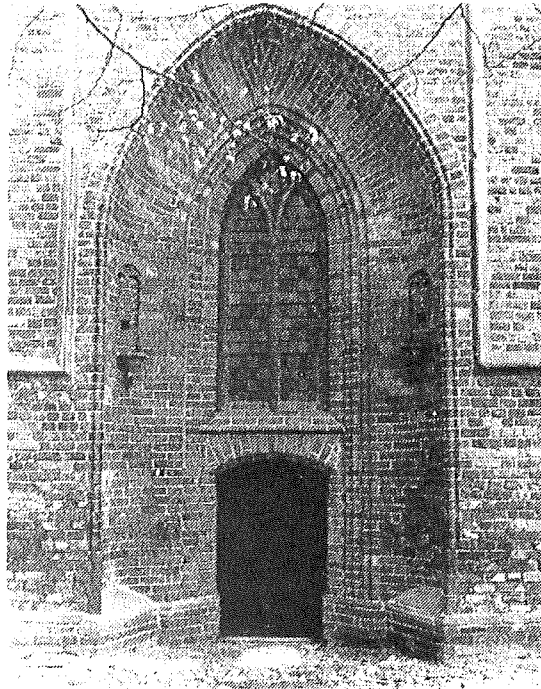
Tijdens de restauratie is men uitgegaan van het gezegde: "behouden gaat vóór vernieuwen" alhoewel dit wellicht niet altijd tot uiting komt. Het dichtgemetselde deel bij de voormalige uitbouw (noordelijke gevel, oostelijk deel), bleek in zeer slechte staat te verkeren. Van de hier weggenomen dichtmetseling bleef slechts puin over, wel kwam een verrassing tevoorschijn. Achter de voormalige dichtmetseling bleek een holle ruimte aanwezig, waarin een deuropening. Het geheel was verscholen, gestukaard, doch de deurvulling niet. Een bijzonderheid is, dat dit muurgedeelte met klei is gemetseld. Thans is deze deuropening benut als nooduitgang. (recht tegenover de preekstoel). Hierboven een restant muurschildering met jaartal. Vanaf de noordzijde rond het koor lopende naar de zuidkant, kan worden opgemerkt, dat de (van binnenuit) storende ronde raamopeningen zijn dichtgemetseld. Ook de kooringang ten zuiden is dichtgemetseld. Bij het onderzoek naar de voormalige ingang zuid, waar het pad naar toe loopt, bleek achter het ingezette metselwerk een rijk geprofileerde omlijsting aanwezig te zijn. Het fond is gemetseld van kleine steen. Dit onderdeel van de restauratie heeft hier vrij veel aandacht gekregen, doch dit bepaalt in niet geringe mate het aanzien van de kerk.

*Voormalige doorgang naar de uitbouw noordzijde, thans nooduitgang.
Tevens hierboven restant muurschildering.*

Korbeel met muurstijl.

Ingangspartij toren.

Balken en Gewelf.

Aan de zuidgevel bij de preekstoel, een beschilderde korbeel met muurstijl en trek balk, met de prachtige kleuren rood - geel en zwarte omlijning (zie tekening). Ook zichtbaar naast de preekstoeltrap, de voormalige doorgang naar de uitbouw zuidzijde.

Torenrestauratie.

In 1957 heeft men in Stiens de toren gerestaureerd. Tijdens deze restauratie kwam de rijk geprofileerde ingangspartij aan de westzijde te voorschijn: opvallend zijn de beeldnisjes ter weerszijden van de ingang.

De totale restauratie heeft f 1.286.934,— gekost, inbegrepen de orgelrestauratie, wat zeer de moeite waard is geweest.

De Sint Vitus Kerk te Stiens is bewaard gebleven voor het nageslacht, zowel voor de erediensten als voor culturele manifestaties. Het is een monument te midden van het dorp en zijn inwoners. (Monument betekent, denken aan en zorgen voor). De eer aan de inwoners van Stiens dit gebouw te mogen gebruiken.

Sporen van tufstenen kerk te Stiens.

In 1975 verrichtte de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek uit Amersfoort in het westelijk uiteinde van het kerkschip een eerste onderzoek met spade, dat later vervolgd werd met een onderzoek in de oostelijke helft van de kerk.

Vast is komen te staan, dat de tufstenen Sint Vitus Kerk eenmaal een zogenaamde westbouw rijk is geweest, dat wil zeggen een ingebouwde toren met een of twee torenkapellen, aan beide zijden geflankeerd door zijkapellen. Thans kan men dergelijke konstrukties nog vinden te Hjum, Anjum en Britsum, om ons tot Friesland te bepalen, alle in tufsteen uitgevoerd.

De Stiensers dorpskerk kenmerkt zich echter door voor Friese begrippen forse afmetingen, hetgeen misschien verband houdt met het feit, dat de Stiensers parochiekerk oudtijds toebehoorde aan het Sint Vitusklooster te Corvey aan de Wezer, welk klooster tevens de Sint Vitus- of Oldehoofster Kerk te Leeuwarden bezat.

Naar het schijnt noopte het steeds verder naar het westen overhellen van de ingebouwde westtoren tot afbraak van het gehele westwerk. De aldus ontstane opening werd gedicht met de huidige bakstenen toren, welke echter ten westen van de oude facade werd opgetrokken.

Het kerkschip werd in westelijke richting vervolgens doorgetrokken tot de oostmuur van de nieuwe toren. Met dien verstande dat van de westbouw de beide zijmuren gehandhaafd bleven, althans grotendeels.

De zuidelijke van deze gespaarde tufstenen zijmuren bevat nog twee merkwaardige, schietgatvormige venstertjes, welke na elkaar moeten zijn aangebracht. Het is niet zeker waartoe deze lichtscheppingen dienst deden. Mogelijk voor de verlichting van de benedenverdieping van het westwerk, dan wel als hagoscoop voor een daar opgesteld altaar. In ieder geval zullen er in beide zijkapellen van de westbouw wel altaren hebben gestaan. Bovendien was er een derde altaar in de overwelfde boven het middenportaal van het westwerk, zoals nu nog in Anjum kan worden opgemerkt.

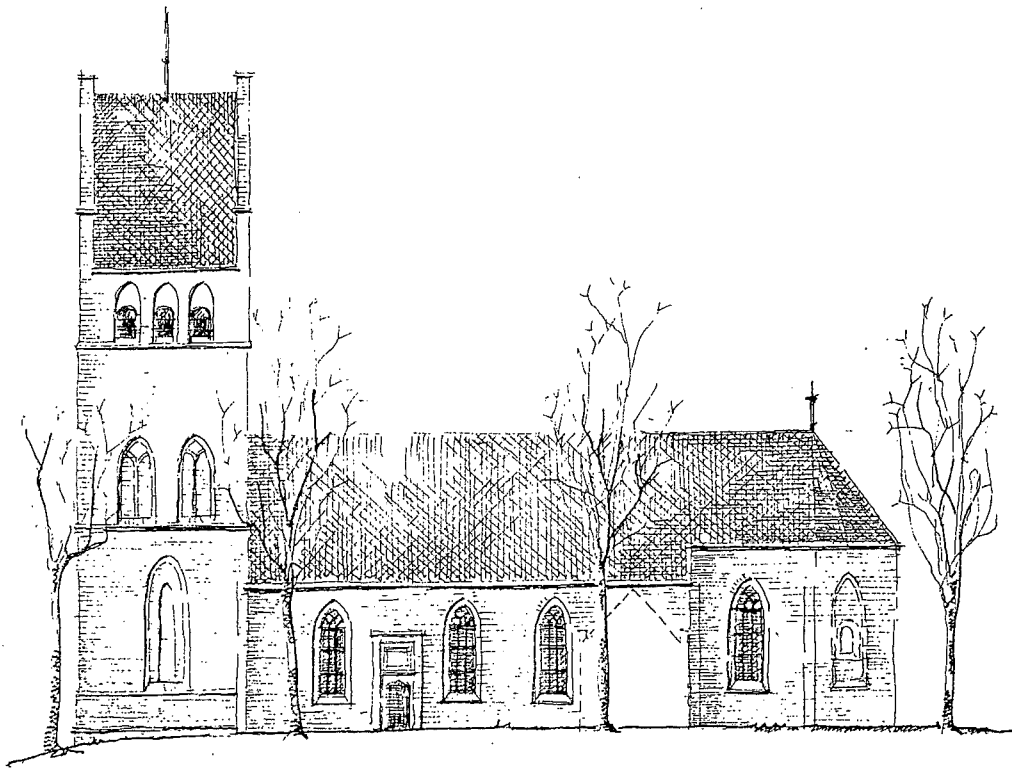
Vermoedelijk was de tufstenen Stiensers kerk niet vanuit het westen toegankelijk, doch kon men deze betreden via een toegang in de zuidelijke kerkschipmuur. Schuin daar tegenover in de noordelijke zijmuur bevond zich een tweede doorgang. Mogelijk was deze toegang voor de priester

bestemd, want de pastorie bevond zich aan de noordzijde van de kerkterp. (thans staat de pastorie daar nog).

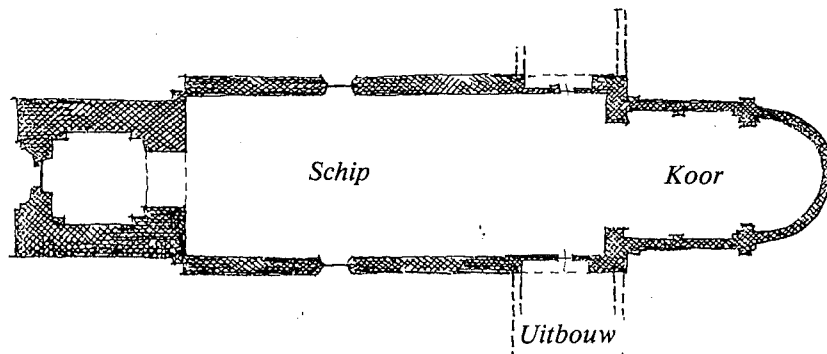
Het koor van de tufstenen kerk werd reeds in de 13e eeuw vervangen door een bakstenen afsluiting, welke iets smaller was dan het schip en van binnen halfronde, van buiten vijfzijdig naar het oosten afgesloten. Hoe het tufstenen koor er heeft uitgezien, weten we niet. Wel staat het vast, dat het tufstenen koor eveneens smaller was dan het tufstenen schip. De naderhand weer gedichte openingen, tegenover elkaar in de oostelijke helft der beide kerkschijpmuren aangebracht, kunnen slechts in de 16e eeuw zijn uitgebroken en leidden vermoedelijk naar twee, eerst toen opgetrokken zijkapellen, welke na de Hervorming weer werden gesloopt. Ten gevolge van vele bijzettingen in en om de kerk, is het vloerpeil thans aanzienlijk hoger komen te liggen dan voorheen. Dit verschil bedraagt maximaal 90 cm.

Het dateren van tufstenen dorpskerken in Friesland is een moeilijke zaak, doch wij houden die te Stiens voor een der oudsten en houden een datering uit circa het jaar 1100 niet voor uitgesloten, zulks op grond van de formaten der tufstenenbroden en de geleiding van de buitenhuid der beide zijmuren.

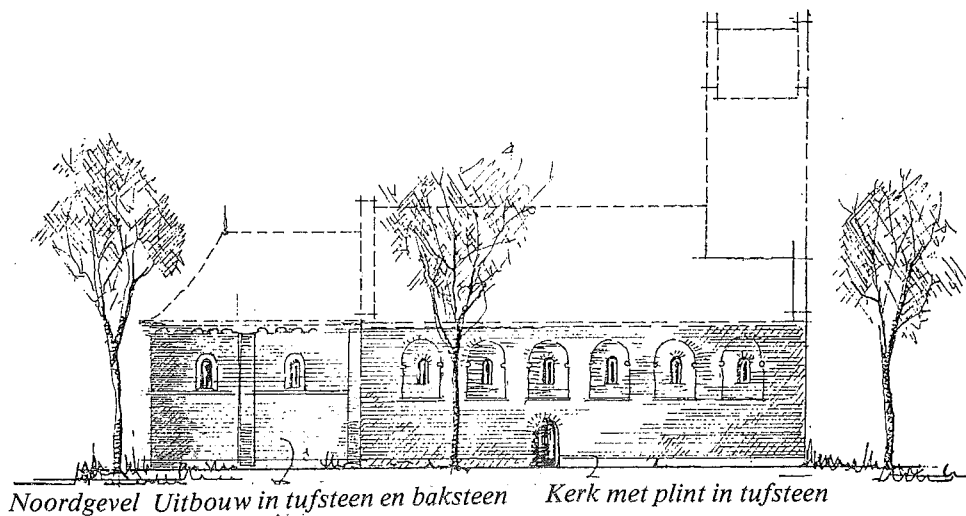
Mogelijk heeft de Stiensse tufstenen kerk nog een houten voorgangster gekend, ofschoon hiervoor geen bewijzen aanwezig waren.

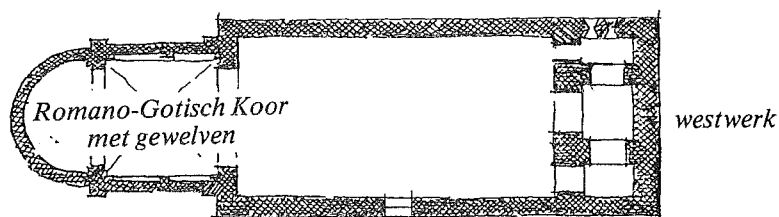
Zuidgevel. Uiterlijke verschijningsvorm na de gotische verbouw-periode. De kerk zal waarschijnlijk geheel zijn gepleisterd en rood geschilderd (een klein gedeelte van deze beschildering is bewaard gebleven).

Plattegrond.

De kerkvloer lag belangrijk lager dan de huidige vloer.

Het Orgel.

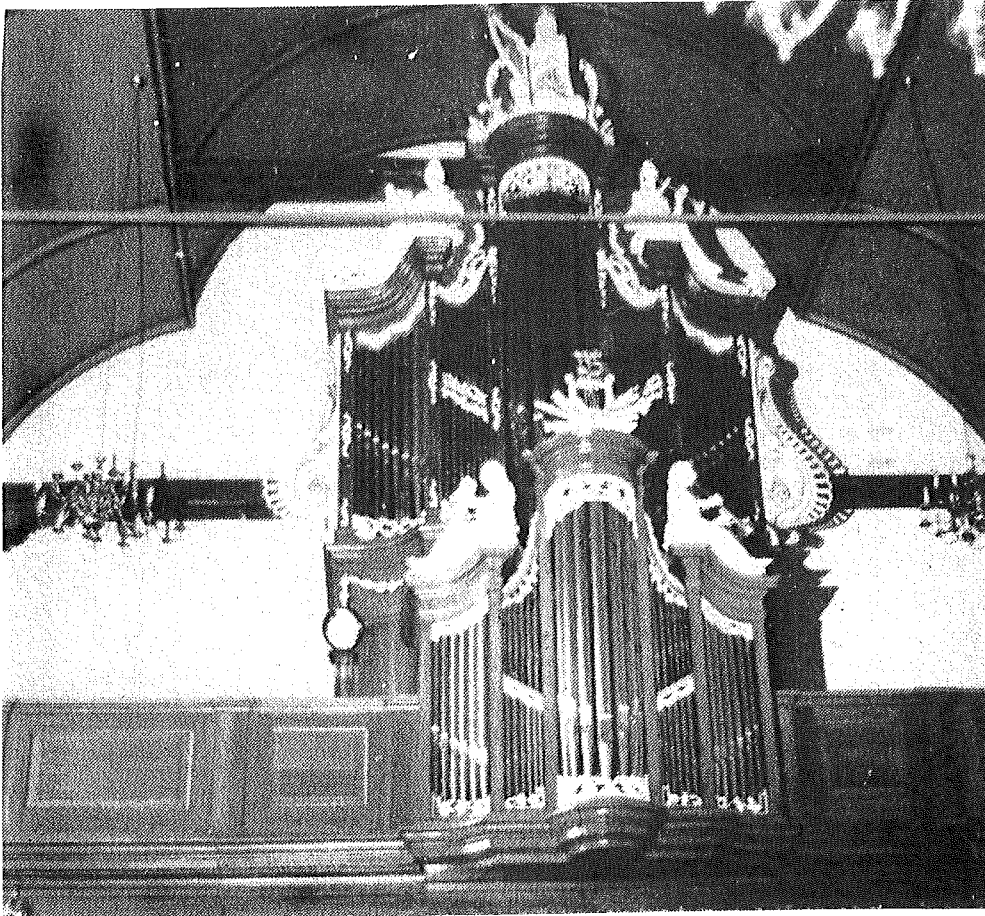
De geschiedenis van de orgels in de kerk van Stiens begint al voor de Reformatie; uit het feit dat Stiens in 1555 een organist had, kan men afleiden dat er dus ook een orgel aanwezig was. Van dit instrument is ons verder niets bekend en is ook niets bewaard gebleven.

De geschiedenis van het thans gerestaureerde orgel reikt echter veel verder terug dan 1829 - 1830, toen de gebroeders Luitjen Jacob van Dam (1783 - 1846) en Jacob van Dam (1787 - 1839) te Leeuwarden het nageoog in zijn tegenwoordige toestand afleverden. De Gebr. van Dam gebruikten voor de bouw van het bestaande orgel vele pijpen van belangrijk oudere datum; een deel afkomstig van het vorige orgel van Stiens en een ander deel kwam van elders.

Dat vorige orgel te Stiens was in de 17e eeuw gebouwd. Het is wel jammer dat de Gebr. Van Dam, die het pijpwerk van het oude orgel praktisch in zijn geheel in het nieuwe instrument overnamen, de ongetwijfeld fraaie, laat 18e eeuwse kast niet benut hebben.

Daar het tegenwoordige instrument veel meer pijpen uit de 17e en 18e eeuw bezit dan het vroegere orgel van Stiens telde, is het duidelijk dat de Van Dams gebruikt pijpwerk van elders in het nieuwe orgel te Stiens opstelden; dit van elders gekomen pijpwerk draagt de kenmerken van de grote Westfaals-Friese orgelmakersfamilie Baders en is, nog steeds, van onovertrefbare kwaliteit. Het vermoeden is, dat de Gebr. Van Dam dit Baders-materiaal verworven hadden uit het in 1824 door hen afgebroken orgel van Arum, in 1668 door Tobias en Coenraad Baders vervaardigt. In 1859 plaatste de Leeuwarder orgelmaker W. Hardorf het orgel over naar de koorzijde van de kerk.

De nu voltooide restauratie, samenvallend met de herplaatsing naar de torenzijde, is uitgevoerd door de Fa. Bakker & Timmenga te Leeuwarden. Het instrument is weer in de toestand van 1859 gebracht, het heeft weer een verrassend mooie klank.

Grafkelders en Zerken.

In het koor achter de herenbank bevindt zich een enorme zerk uit 1652 met de levensgrote figuren van Philips Boshuysen (1652) en Anna van Eysinga (1655).

Waar thans de herenbank in het koor staat is de grafkelder van de familie Boshuysen. Deze grote steen heeft eens gelegen op deze oostelijke grafkelder. In 1861 is deze grafkelder nog eigendom van de familie Nanne Alberts Hovinga. (Philippus van Boshuysen was grietman van Het Bildt). De grote of westelijke grafkelder in het voorste gedeelte, evenwijdig aan noord- en zuidmuur, behoort toe (in 1861) aan de erven Frans Julius Johan van Scheltinga en Julia Katharina van Scheltinga te Oudwoude. In het midden van het koor ligt de grote sluitsteen met ijzeren ringen die toegang geeft tot deze grafkelder.

De kelders zijn thans eigendom van de kerkvoogdij.

Verder zijn in de kerk vele zerken aanwezig, helaas zijn de zerken niet uitvoerig beschreven, dit zou teveel ruimte innemen in dit boekwerkje, overigens zijn ze zeer de moeite waard, vandaar een beknopte beschrijving. Enkele zerken zijn: één van Georgius van Burmania (1634) en Lucia van Dekama (1625) tevens één grafzerk van Burmania en Stinstra (1580) met de wapens van de familie Burmania-Stinstra.

In het middenpad onder de vloerbedekking (waarop de stoelen staan) de namen Nammens, Andringa, Unia, Hommema en Suringa.

Voor de bezoeker aan de kerk zelf is het de moeite waard om op grondig onderzoek uit te gaan, dit boekje helpt u in ieder geval op weg.

Tourniquet.

De wandeling rond het kerkhof, het oude processiepad, is omgeven (200 jaar oud) door een prachtige dubbele rij bomen (112 in getal). Op het kerkhof zelf treft u vele bekende namen aan op de grafzerken, zoals b.v. Pyter Jurjens (13-11-1750) en verder Boelstra, Kalma, Brolsma en Grietje Landmeter, de moeder van P. J. Troelstra.

Het grafveld is gescheiden door een ijzeren hek (1802) en aan de buitenzijde door hardstenen palen met ijzeren staven, hierin komen openingen voor met draaikruizen, ook wel genoemd: draaiom, kearewaer en tourniquet.

Stiens heeft nog zo'n merkwaardigheid, één van de weinige nog in Friesland. Deze kruizen hebben als praktisch doel, het loslopende vee, eertijds in het geheel geen bijzonderheid, van het kerkhof te weren. Evenals de veemarkt die eertijds rond het kerkhof werd gehouden. Veelal werd er onder het draaikruis een rooster gelegd, vlak met de grond, opnieuw een zekerheid om het vee te keren, doch ook om de duivel de toegang te beletten. De duivel werd n.l. ook voorgesteld met bokkepoten. De roosters zijn verdwenen, maar de kruizen niet. Wellicht hebben deze draaioms eertijds de openingen in een kerkhofmuur afgesloten.

Het doopvont.

Het hardstenen doopvont kon worden aangekocht, afkomstig uit de gesloopte (afgebroken) Rooms-katholieke Kerk te Wijtgaard.

De Kroonlampen.

De antieke kroonlampen konden worden aangekocht bij een antiekhandel in Belferd (Limburg). De kronen zijn voorzien van elektriciteit. De afmeting van zo'n kroon is plm. 1.75 m. hoog. De kronen geven een aparte sfeer aan het interieur.

Preekstoel.

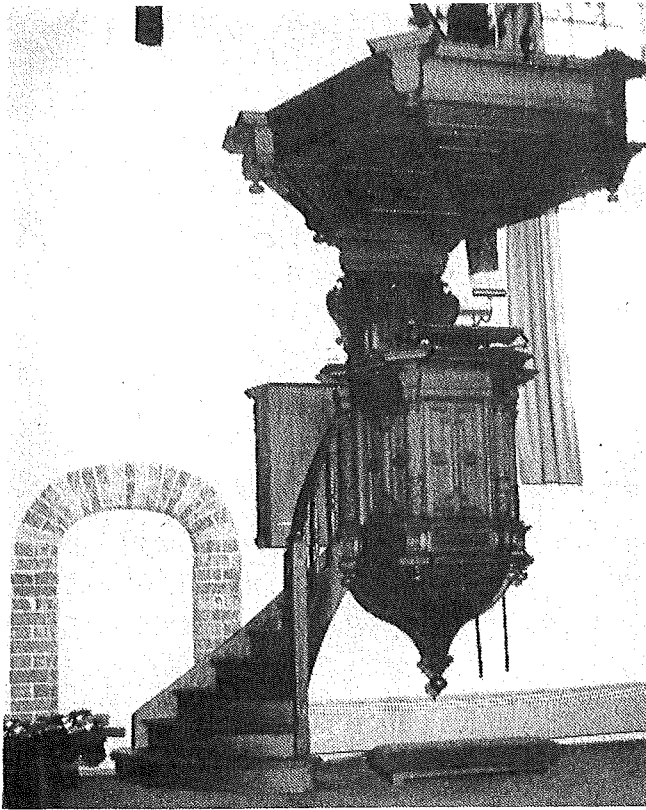
In de kerk is een eiken preekstoel uit de 17e eeuw, met gesneden rugstuk. (zie foto).

Familiebanken (herenbanken).

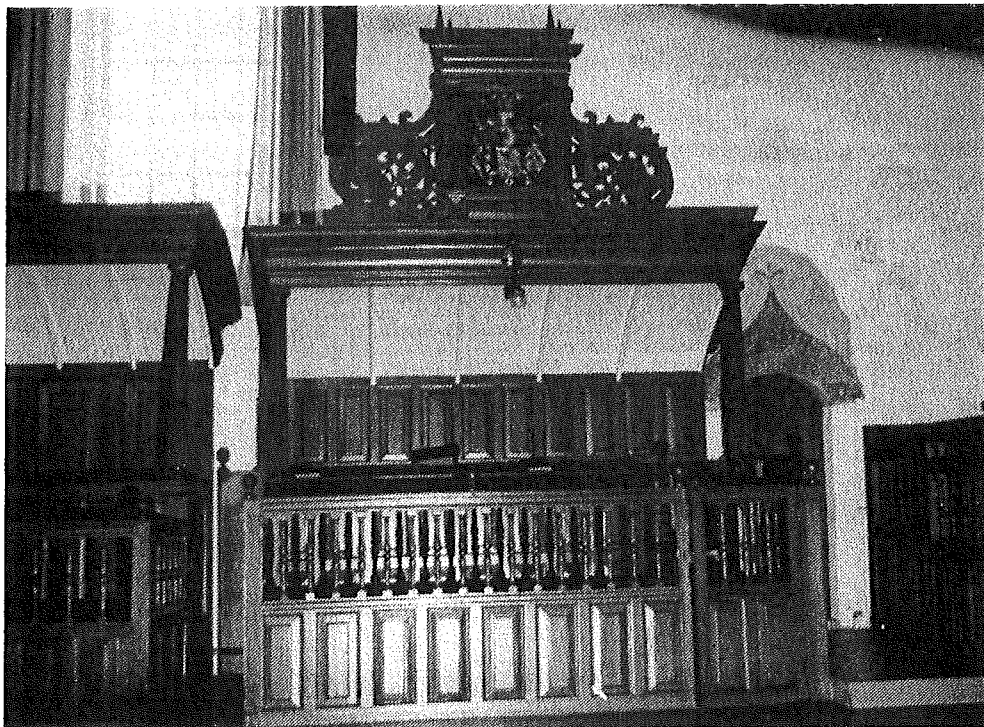
Er zijn vier overhuifde eiken familiebanken ook uit de 17e eeuw, waarvan één met wapenschild van 1635. (zie foto).

De Klokken.

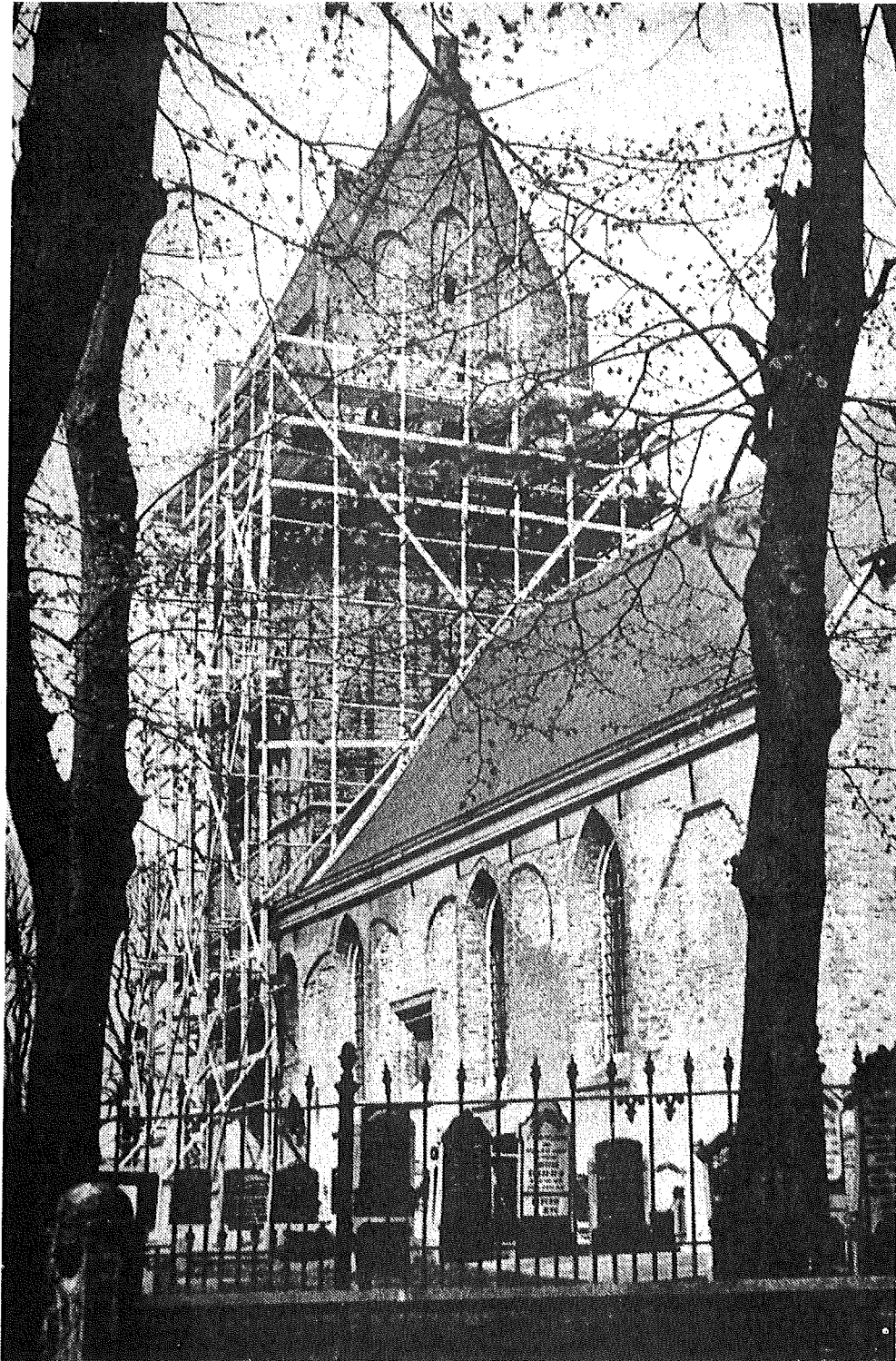
In de toren te Stiens hangen drie klokken, waarvan één met relief: Madonna, gegoten in 1381, één met Madonna tussen knielende figuren en beeldje van Sint Vitus in 1517 gegoten door Arent van Wou, en één in 1607 gegoten door Gregorius van Hall. De kleinste klok zal in de roomse tijd zijn gebruikt als misklokje. Aan de toren op de zuidzijde een wijzerplaat (1681) en noordmuur (1852).

Preekstoel uit de 17e eeuw.

*Familiebank met
wapenschild van 1635.*

Toren tijdens restauratie in het jaar 1957.

Predikantenlijst.

Hier volgt een lijst van predikanten vanaf de Reformatie, tevens de laatste pastoor. Aangaande de eerste zes predikanten, die de Hervormde Gemeente dienden, zijn er geen juiste gegevens. Hun namen werden vaak in een Latijnse naam omschreven.

1. 1567 - pst. Eeke Eckius, (laatste pastoor).
2. - 1503 ds. Regnerus N. Falco, vertr. naar Cubaard.
3. - ds. Anthonius Nicolai, vertr. naar Leeuwarden.
4. - ds. Henricus Ostelanus, vertr. naar Cornjum.
5. - ds. Petrus Hermannii 1), vertr. naar Dokkum.
6. 1616 - 1617 ds. Regnerus Bogart, vertr. naar Harlingen.
7. 1617 - 1624 ds. Petrus Deddonis, overleden.
8. 1626 - 1642 ds. Arnoldus M. Siderius, overleden.
9. 1644 - 1655 ds. Franciscus Juvenalis, overleden.
10. 1656 - 1673 ds. Theodorus N. Raerdt (cand.), overleden.
11. 1674 - 1692 ds. Pierius P. Stellingwerff, overleden.
12. 1692 - 1716 ds. Pierius Stellingwerff P.F. (cand.), overleden.
13. 1717 - 1740 ds. Johannes Salmasius, (cand.), overleden.
14. 1741 - 1783 ds. Petrus Passemier, (cand.), overleden.
15. 1784 - 1786 ds. Jacobus Chevallier, overleden.
16. 1788 - 1789 ds. Willem Sannes, vertr. naar Hallum.
17. 1789 - 1804 ds. Sibrandus Winsemius, overleden.
18. 1806 - 1820 ds. Jacobus Brouwer.
19. 1821 - 1824 ds. Rinse Kijlstra, vertr. naar Meeden (Gr.).
20. 1825 - 1832 ds. David A. Escher, vertr. naar Bozum.
21. 1832 - 1837 ds. Willem Muurling, (cand.), vertr. naar Franeker,
(hoogleraar).
22. 1837 - 1842 ds. Jodocus N. Reddingius, vertr. naar Morra.
23. 1842 - 1843 ds. Evert J. Diest Lorgnon, vertr. naar Groningen.
24. 1844 - 1846 ds. Louis S. P. Meyboom, vertr. naar Nijmegen.
25. 1846 - 1847 ds. Jacob Witkop, vertr. naar Zutphen.
26. 1848 - 1855 ds. Hendrikus van Berkum, vertr. naar N.Beerta (Gr.).
27. 1855 - 1891 ds. Bernardus F. Brugsma, emeritaat.
28. 1892 - 1896 ds. Henri W. P. H. E. van den Bergh van Eysinga
(cand.), vertr. naar Zutphen.
29. 1897 - 1900 ds. Hendrik Post, vertr. naar Deinum.
30. 1901 - 1906 ds. Brontheis J. Graatsma, vertr. naar Beerta (Gr.).
31. 1906 - 1936 ds. Jan A. Bruins, emeritaat.
32. 1936 - 1940 ds. Friedrich W. J. Brümmer, overleden.

33. 1941 - 1946 ds. David Bender, vertr. naar Olst (Ov.).
34. 1946 - 1955 ds. Sygbert Postma, overleden.
35. 1956 - 1965 ds. Johannes Dikboom, emeritaat.
36. 1965 - 1970 ds. Pieter J. de Ridder 2), vertr. naar Lippenhuizen.
37. 1970 - 1980 ds. Hendrik J. Brouwer, vertr. naar Denekamp.
38. 1980 - 1984 ds. J. Zagema, vertr. naar Leeuwarden.
39. 1984 - ds. A. J. van Binsbergen.

1) Petrus Hermanni werd in 1620 te Dokkum uit zijn ambt gezet. Hij behoorde tot de Remonstrants-gereformeerden, die bij besluit van de Synode van Dordrecht uit de kerk werden gestoten.

2) P. J. de Ridder ging bijstand in het pastoraat verlenen in Makkinga c.a. (1978 emeritaat).

Het dorp Stiens heeft in 1840, 1782 en in 1890, 2275 inwoners in begrip van de Útbuorrens, Tichelwerk, Stienselhoek en Truurd.

In mei 1985 is het aantal plm. 6328.

Stiens ligt in de Gemeente Leeuwarderadeel, dat 6 dorpen telt met een totaal inwonertal van ca. 9163 inwoners.

Het gemeentehuis staat in Stiens.

In samenwerking met de propaganda-kommissie "Stichting Alde Fryske Tsjerken" en de Kerkvoogdij van de Hervormde Gemeente te Stiens is dit boekje tot stand gekomen.

Bronnen:

Bloemlezing uit de kerkgeschiedenis van Stiens, ds. J. Dikboom.

Voorlopige lijst der Nederlandse Monumenten, Provincie Friesland.

Historische wandelingen door Friesland, J. Hepkema.

De Historie gaat door het eigen dorp, A. Algra.

Langs de oude Friese kerken, dr. Regn. Steensma.

*Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek
te Amersfoort, dr. H. Halbertsma.*

*Restauratie-rapport Architectenburo Van Manen en Zwart te
Drachten.*

*Met dank aan de heer Atema te Stiens, die veel toelichting verschaftte
tijdens de tot standkoming van dit boekje.*

Foto's: A. Douwes.

Samengesteld door U. Zwaga te Goutum.

1e druk: mei 1978.

2e druk: juni 1985.

"Stichting Alde Fryske Tsjerken".

De donateurs van deze Stichting ontvangen tweemaal per jaar een artikel over de kerkelijke kunst in Friesland. De donatie bedraagt minimaal f 20,— per jaar. De "Stichting Alde Fryske Tsjerken" neemt kerken over die niet of nauwelijks meer in gebruik zijn en door de hervormde gemeenten in kleine dorpen niet meer onderhouden kunnen worden. In 1985 heeft de Stichting 27 kerken in eigendom, waarvan zij reeds 15 objekten kon restaureren. Helpt u mee dit werk te doen en onze mooie oude kerken in stand te houden? U ontvangt gratis een ringband met fraai dokumentatie-materiaal.

STICHTING ALDE FRYSKE TSJERKEN
Eewal 86^{III}, 8911 GV Leeuwarden.